

УДК 330.341.1

Петухова О. М.,

д. е. н., доцент, зав. кафедри фандрейзингу та логістики,
Національний університет харчових технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Обґрунтовано важливість формування інформаційного середовища прийняття інноваційних рішень Розглянуто сутність та значення інформаційного забезпечення інноваційної діяльності. Визначено проблеми інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в сучасних умовах. Досліджено джерела інформаційного забезпечення прийняття рішень в інноваційній сфері. Розглянуто форми державних статистичних спостережень інноваційної діяльності. Визначено найбільш важливі вимоги до інформаційного забезпечення рішень в інноваційній сфері. Запропоновано напрями удосконалення інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, інновації, інноваційні діяльність, джерело інформації, статистичні дані.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Петухова О. М.

Обоснована важность формирования информационной среды принятия инновационных решений. Рассмотрены сущность и значение информационного обеспечения инновационной деятельности. Определены проблемы информационного обеспечения инновационной деятельности в современных условиях. Исследованы источники информационного обеспечения принятия решений в инновационной сфере. Рассмотрены формы государственных статистических наблюдений инновационной деятельности. Определены наиболее важные требования к информационному обеспечению решений в инновационной сфере. Предложены направления совершенствования информационного обеспечения инновационной деятельности.

Ключевые слова: информация, информационное обеспечение, инновации, инновационные деятельность, источник информации, статистические данные.

INFORMATION SUPPORT OF INNOVATION

Pietukhova O.

The importance of the information environment adoption of innovative solutions formation is substantiated. The essence and importance of information support innovation are considered. The problems of information support innovation in the modern world are detected. Sources of information support of decision making in the field of innovation is investigated. The forms of state statistical observations innovation is consider. The most important requirements for information support innovative solutions in the field are detected. Directions improvement of information support innovation is proposed. In terms of transformational changes of the national economy one of the key factors of successful implementation of reforms, improve the efficiency

of domestic enterprises, development of competitive relations is to promote innovation. However, the lack of available intelligence in innovation, according to many scholars, impedes the development of innovative activity in Ukraine.

Keywords: *information, information technology, innovation, innovation, source of information, statistics.*

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних перетворень вітчизняної економіки одним із головних факторів успішної реалізації реформ, підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств, розвитку конкурентних відносин є активізація інноваційної діяльності. Водночас відсутність доступної аналітики у сфері інновацій, на думку багатьох науковців, стримує розвиток інноваційної активності в Україні. Для системного всебічного дослідження інноваційної діяльності необхідно проаналізувати всі її аспекти. У зв'язку з цим важливого значення набуває удосконалення теоретико-методичного та інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень в інноваційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велике коло питань, пов'язаних із інформаційним забезпеченням інноваційної діяльності, розглянуто в працях таких науковців, як Антонюк Л. Л., Волков О. І., Казмірчук С. В., Кардаш В. Я., Ілляшенко С. М., Павленко І. А., Ю. В. Пасмор, Симоненко Т. В., Тимошук П. В., Харів П. С., Чайковська К. В. Проте недосконалість інформаційного забезпечення системи управління інноваціями свідчить, що деякі проблеми інформаційного забезпечення інноваційної сфери залишаються об'єктами дискусій і потребують подальших досліджень.

Мета статті. Дослідження на основі статистичного спостереження сутності інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

Основні результати дослідження. Сучасна економіка характеризується підвищеною динамічністю та нестабільністю. Підприємствам, аби вижити та добре розвиватися, необхідно постійно адаптуватися до цих змін. Одним із таких засобів адаптації, який допоможе підприємству привести у відповідність його внутрішні можливості з зовнішніми постійними змінами, є інновації [1].

Досвід економічного розвитку країн-лідерів підтверджує, що еволюційний процес в економіці здійснюється саме через інновації, які подібно потягу, тягнуть за собою модернізацію і структурну перебудову всієї економіки. В умовах ринкової економіки інновації мають швидко впроваджуватись у виробництво й задовольняти споживачів різноманітною високоякісною продукцією та послугами. Тобто тільки така умова передбачає реальний рівень інноваційності держави та її суб'єктів [2].

Реалізація економічних реформ та активізація інноваційної діяльності може бути більш ефективно досягнута шляхом формування інформаційного середовища прийняття інноваційних рішень.

Представники наукової та інформаційної сфер відзначають, що в умовах глобалізації суспільної діяльності, пріоритетного розвитку інновацій спостерігається експонентне зростання інфоресурсів, перетворення їх на одну з головних соціальних цінностей [3]. Водночас, полегшення доступу до інформаційних потоків у сучасних умовах супроводжується низкою проблем. Зокрема, безпосередні користувачі інформації скаржаться на слабку або неякісну структурованість потрібної інформації; зростання інформаційного

шуму, спаму та несуттєвої інформації; багаторазове дублювання окремих даних на фоні відсутності важливої інформації.

Разом із тим своєчасний доступ до потрібної інформації інноваційній сфері здатний прискорити процеси координації інноваційної діяльності, дифузії інновацій, активізувати обмін науковими знаннями, посилення процесів диференціації і спеціалізації.

Сукупність процесів, засобів та методів, пов'язаних зі збором та обробкою інформації з метою забезпеченням процесу прийняття рішень, можна розглядати як інформаційне забезпечення.

Інформаційне забезпечення – це сукупність заходів і методів системного, планомірного збору, аналізу та передачі інформації, яка використовується в процесі прийняття управлінських рішень [4].

На думку Ю. В. Пасмора [3], інформаційне забезпечення інновацій може розглядатися як сукупність законних, своєчасних, ефективних, цілеспрямованих і захищених процесів збирання, сприйняття, зберігання, переробки, передання, надання, отримання і використання релевантної інформації для розв'язання завдань правового регулювання інноваційної діяльності [3].

Інформаційне забезпечення є основою послідовного ланцюга етапів підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень. Воно охоплює надходження, систему руху й перетворення інформації, тобто безперервного процесу збирання, опрацювання, зберігання й пошуку інформації, а також передачі її на різні рівні управління. Базою інформаційного забезпечення є інформаційні ресурси, тобто впорядкована сукупність інформації в будь-якій формі та вигляді, яка забезпечує систему управління відповідною кількістю даних, відомостей, знань для прийняття управлінських рішень.

Можливість комплексної оцінки та аналізу інноваційної діяльності базується на сукупності різних джерел збору інформації щодо інновацій та процедур їх обробки. Зауважимо, що сьогодні існують доволі широкі можливості отримання інформації в інноваційній сфері. Це і внутрішня звітність підприємств, і матеріали конференцій, наукових симпозіумів, монографічні джерела та статті в періодичних наукових виданнях, інформаційні листки, комп'ютерні журнали, депоновані рукописи тощо. Аналіз статистичних даних щодо впровадження нововведень та вплив інноваційної діяльності на кінцеві результати роботи підприємств можна здійснювати на основі основних статистичних даних, що наводяться у відповідних статистичних збірниках та характеризують стан інноваційної діяльності. Саме в публікаціях органів державної статистики можна знайти професійну інформацію стосовно узагальнених показників про інноваційну діяльність. Зокрема, у розрізі сукупності підприємств, це:

- частка підприємств, що займалися інноваціями,
- частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової,
- частка підприємств, що впроваджували інновації;
- кількість впроваджених нових технологічних процесів;
- кількість впроваджених маловідходних та ресурсощадних процесів;
- кількість найменувань освоєних інноваційних видів продукції;
- кількість найменувань освоєних нових видів техніки;

– загальна сума витрат на інновації, у тому числі за джерелами фінансування (за рахунок власних коштів; державного бюджету; коштів іноземних інвесторів, інших джерел) та напрямками: (дослідження і розробки (в тому числі внутрішні і зовнішні); придбання нових технологій; підготовка виробництва для впровадження інновацій);

– придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій;

– інші витрати.

Більш детальний перелік видів, витрат і результатів інноваційної діяльності підприємств органи державної статистики щорічно публікують у тематичних збірниках про інноваційну та науково-технічну діяльність підприємств в Україні та її регіонах.

Як правило, статистична оцінка інноваційної діяльності підприємств в Україні готується на підставі державних статистичних спостережень за формами № 1-інновація «Обстеження технологічних інновацій промислового підприємства» (річна), 2-пром (інновація) «Звіт про інноваційну активність підприємства», 4-нт «Звіт про набуття прав інтелектуальної власності та використання об'єктів права інтелектуальної власності» (річна), № 7-нт (ліцензії), «Звіт про укладання договорів стосовно розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» (річна), № 1-технологія «Обстеження потенціалу виробництва високотехнологічної промислової продукції, № 1-НН «Обстеження інноваційної діяльності підприємства за період 2010 - 2011 (X±2) рр.» та деяких інших форм, що не мають прямого зв'язку з інноваціями, але містять деякі показники, пов'язані з різними аспектами наукової, технологічної та інноваційної діяльності.

Зазначений перелік форм статистичних спостережень свідчить про достатньо широкий спектр інформаційної бази даних для прийняття рішень при управлінні інноваційним розвитком на різних рівнях. Ще одним важливим джерелом формування такої бази даних є також інформаційні ресурси Державної служби інтелектуальної власності України.

Розроблені Державною службою статистики форми звітності дозволяють отримати уявлення про її загальний стан інноваційних процесів. Однак такий аналіз охоплює лише найбільш загальні сторони інноваційної діяльності. Водночас сучасні умови розвитку інноваційної сфери обумовлюють необхідність розвитку відповідних статистичних інструментів для оцінки рівнів науково-технічної та інноваційної діяльності.

Загалом інформація, необхідна для інноваційної діяльності підприємства, може надходити з різних джерел. Яки правило, розрізняють внутрішні та зовнішні джерела. Так, Ілляшенко С. М. визначає такі джерела інформації, необхідної для успішного ведення інноваційної діяльності:

1. Внутрішня звітність.

2. Інформація про події, які відбуваються в зовнішньому середовищі.

3. Спеціально організовані маркетингові, соціологічні та інші дослідження ринкового середовища.

4. Експерти, якими можуть бути як фахівці і керівники суб'єктів господарювання, так і запрошені особи, а також споживачі [5].

Багато хто з інноваційних менеджерів на підприємствах відзначають в якості вагомого джерела інформації про інновації участь у виставках, спеціалізованих ярмарках, зв'язки із зарубіжними фірмами та контакти з іноземними фахівцями, стажування на великих фірмах, закордонні відрядження. Водночас далеко не всім підприємствам доступні такі можливості.

У сучасних умовах перенасичення інформацією та накопичення величезного об'єму даних, керівництву інноваційного підприємства необхідно ретельно відбирати джерела інформаційного забезпечення та пильно відстежувати інформацію, що потрапляє з цих джерел, щоб запобігти використанню неякісної, застарілої чи непотрібної інформації [6].

З метою прийняття обґрунтованих рішень в інвестиційній сфері необхідно визначитись з формалізацією всіх індикаторів інноваційної активності та визначенням параметрів, якими характеризується інноваційна інформація. На основі досліджень поглядів науковців серед найбільш важливих вимог до інформаційного забезпечення рішень в інноваційній сфері можна виділити: доступність форми та змісту (зрозумілість, коректність); достатність (повнота), законність, актуальність, достовірність (правдивість), своєчасність, суттєвість (цінність), зрозумілість (простота), співставність (можливість порівняння), ефективність.

Головними напрямками удосконалення інформаційного забезпечення інноваційної діяльності є диверсифікація джерел інформації; систематизація, структурування та прискорення обробки різного роду звітних даних, що забезпечить можливість оперативного прийняття рішень і підвищить обґрунтованість необхідних управлінських рішень в інноваційній сфері.

Висновки. Розвиток інноваційної діяльності неможливий без належного інформаційного забезпечення. Передумовою прийняття управлінських і стратегічних рішень в інноваційній сфері є пошук, збір, накопичення і зберігання інформаційних даних щодо рівня інноваційного розвитку; первинне узагальнення отриманої інформації; аналіз й перетворення інформаційних даних; завершальне узагальнення результатів аналізу; формулювання висновків, рекомендацій, здійснення планування, прогнозування, контроль.

1. Волков О. І. *Інноваційний розвиток промисловості України: [навч. посіб.]* / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан ; під ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенко. – К.: КНТ, 2006.

2. Антонюк Л. Л. *Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації* : [монографія] / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003.

3. Пасмор Ю. В. *Проблеми інформаційного забезпечення інновацій: соціально-комунікаційний аспект [Електронний ресурс]* / Ю. В. Пасмор. – Режим доступу : <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/.pdf>

4. Варченко О. М. *Інформаційне забезпечення агромаркетингу в бурякоцукровій галузі* / О.М. Варченко // *Вісник аграрної науки*. – 2001. – № 6.

5. Ілляшенко С. М. *Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи* : [навч. посібн.] / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2003.

6. Заєць О. О. *Джерела інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства* / О.О. Заєць // *Управління розвитком*. – 2014. – № 2 (165).

7. *Інновації в Україні: Європейський досвід і рекомендації для України*. – Том 3. – *Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів*. – К. : Фенікс, 2011.